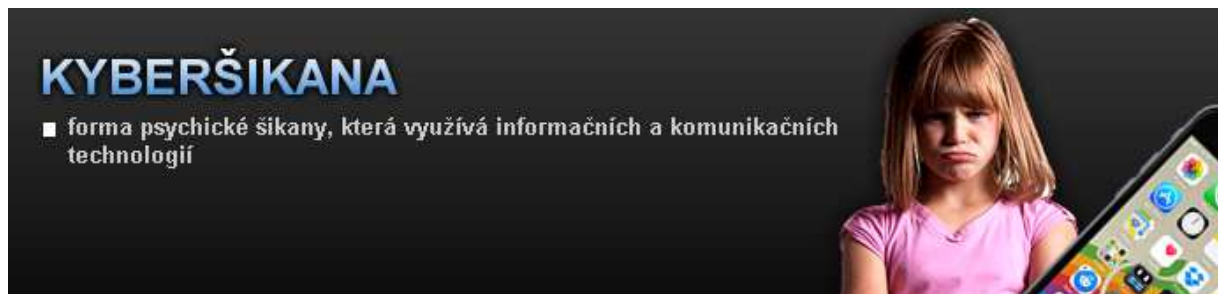

Studijní text k projektu

Moderní trendy ve vzdělávání v pregraduální přípravě budoucích pedagogických pracovníků na Univerzitě Palackého v Olomouci

E-Bezpečí: Kyberšikana cílená na děti (průvodce studiem)

Kamil Kopecký, René Szotkowski

Olomouc 2018

Moderní trendy ve vzdělávání v pregraduální přípravě budoucích pedagogických pracovníků na Univerzitě Palackého v Olomouci

Kyberšikana

Co je kyberšikana – vymezení pojmu

Samotný pojem vznikl spojením slov „kyber“ a „šikana“. Termín „kyber“ vychází z termínu kyberprostor představujícího virtuální svět tvořený informačními a komunikačními prostředky. Samotná kyberšikana vychází z „tradiční“ šikany (v českém prostředí se šikanou zabývá zejména Michal Kolář) a je vnímána jako agresivní, úmyslné, opakované jednání či chování prováděné vůči jednotlivci či skupině, který/á se nemůže snadno bránit (Whitney & Smith 1993, Olweus 2006). Dalšími autory je pak kyberšikana chápána jako forma obtěžování, založeného na nerovnováze sil a systematickém zneužívání moci (Smith & Sharp 1994).

Konkrétnější vymezení kyberšikany uvádějí Hinduja a Patchin (2008) a Dehue, Bolman, Völlink, Pouwelse (2008). Hinduja a Patchin (2008) kyberšikanu definují jako záměrnou, opakovanou a zraňující činnost využívající počítač, mobilní telefon a jiné elektronické přístroje. Dehue, Bolman, Völlink, Pouwelse (2008) kyberšikanu popisují jako trýznění, hrozby, ponižování, ztrapňování nebo jiné útoky mezi mladistvými za pomoci internetu, interaktivních a digitálních technologií nebo mobilních telefonů.

Přesněji kyberšikanu vymezili Belsey (2004) a Smith & Slonje (2007) kteří ji popsali jako formu agrese, která je realizována vůči jedinci či skupině s použitím informačních a komunikačních technologií a ke které dochází opakovaně, ať už ze strany původního agresora či tzv. sekundárních útočníků. Kowalski, Limber a další (2007–2008) ještě k termínu kyberšikany dodávají, že jde o šikanování, k němuž dochází prostřednictvím e-mailů, ICQ, mobilních telefonů (SMS, MMS, telefonátů), chatu, webových stránek a jiných ICT.

V českém prostředí se problematikou kyberšikany zabývá především Michal Kolář, David Šmahel, Kamil Kopecký, René Szotkowski, Veronika Krejčí, přičemž se výrazně neodchylují od zahraničních přístupů.

Šíření kyberšikany

Šíření kyberšikany napomáhá řada aspektů, které do značné míry souvisí s rychlým technologickým pokrokem. Pouhému boomu informačních a komunikačních technologií nelze přičítat šíření kyberšikany. Důvodů pro toto nebezpečné jednání je celá řada, v dalším textu se zaměříme na ty nejpodstatnější.

Aspekty napomáhající šíření kyberšikany:

- Pro útočníka je útok snadný.
- Chování lidí ve virtuálním prostředí.
- Velké množství lidí ve virtuálním světě.
- Rychlý rozvoj technologií a nedostatečná prevence.
- Posun hranic ve vzájemné interakci.

Moderní trendy ve vzdělávání v pregraduální přípravě budoucích pedagogických pracovníků na Univerzitě Palackého v Olomouci

Tradiční šikana a kyberšikana

Tradiční šikana i kyberšikana mají jednu věc společnou – jejich cílem je někomu ublížit nebo ubližovat, a to fyzicky či psychicky. Kyberšikana v mnoha případech dokonce začíná jako doprovodný jev tradiční šikany, jejich projevy se prolínají a doplňují – příkladem může být třeba nahrávání fyzického týrání spolužáka. Některé výzkumy (Dehue a kol.) také zaznamenaly statisticky významný vztah mezi tradičním šikanováním a kyberšikanováním, a to jak v roli obětí, tak útočníků.

Stejně jako se liší virtuální svět od světa reálného, liší se i kyberšikana od klasické šikany.

Specifické projevy kyberšikany

Kyberšikana mnohdy začíná jako tradiční šikana (psychická nebo fyzická). Její projevy vychází z projevů psychické šikany (např. dehonestování, provokování, vyhrožování, vydírání atd.). Mezi nejznámější patří (Willard 2007):

- **Publikování ponižujících záznamů nebo fotografií** (např. v rámci webových stránek, MMS zpráv).
- **Ponižování a pomlouvání** (denigration) (v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek).
- **Krádež identity** (impersonation), zneužití cizí identity ke kyberšikaně nebo dalšímu sociálně patologickému jednání (např. zcizení elektronického účtu).
- **Ztrapňování pomocí falešných profilů** (např. v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek).
- **Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci** (flaming/bashing) (především v rámci veřejných chatů a diskuzí).
- **Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť** (outing) (např. v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek, pomocí SMS zpráv apod.).
- **Vyloučení z virtuální komunity** (exclusion) (např. ze skupiny přátel v rámci sociální sítě).
- **Obtěžování** (harassment) (např. opakovaným prozváněním, voláním nebo psaním zpráv).

Mezi kyberšikanu řadíme i projevy tradiční psychické šikany posílené využitím ICT, např. dehonestování (ponižování, nadávání, urážení), vyhrožování a zastrasování, vydírání, očeňování (pomlouvání) apod.

Vybrané případy kyberšikany

Ghyslain Raza (Kanada, 2003)

První mediálně známou obětí kyberšikany se stal Ghyslain Raza alias Star Wars Kid, a to po zveřejnění videozáznamu viz obr. 1, na kterém předvádí bojovou scénu, kterou ve filmové sáze Hvězdné války (Star Wars) ztvárňovala postava Dartha Maula.

Studijní text k projektu

Moderní trendy ve vzdělávání v pregraduální přípravě budoucích pedagogických pracovníků na Univerzitě Palackého v Olomouci

Chlapec si nahrávku pořídil pro svou potřebu, ale naneštěstí se dostala do rukou jeho spolužákům, kteří ji zveřejnili na internetovém portálu Kazaa.

Videonahrávku zhlédlo velké množství lidí a mezi nimi byl i herní vývojář z firmy Raven Software Bryan Dube, který ji opatřil světelnými a zvukovými efekty viz obr. 2, čímž přispěl k jejímu masovému rozšíření.

Obrázek č. 1, 2: Ukázka z originální a upravené nahrávky (Zdroj: YouTube.com)

Původní videoukázku můžete nalézt zde: <http://www.youtube.com/watch?v=HPPi6vilBmU>

Video bylo následně upravováno ještě několikrát, například vznikly remixy z různých filmů, seriálů – Matrix, Star Wars, Star Trek, Kill Bill, Mortal Kombat, Pán prstenů, Indiana Jones atd. V roce 2006 se video stalo nejpopulárnějším internetovým videem na světě s více než 900 milionem zobrazení (Star Wars Kid is top viral video 2006). A v roce 2007 bylo video vyhlášeno nejoblíbenějším internetovým videem na světě (Vinson 2010).

Upravenou videoukázku můžete nalézt např. zde:

<https://www.youtube.com/watch?v=3GJOVPjhXMY>;

<https://www.youtube.com/watch?v=GRiJVMASwjl>;

<https://www.youtube.com/watch?v=YvEibGgp-GA>

Mimo upravené videoukázky vznikla i řada parodií ve známých animovaných seriálech jako např. South Park, American Dad apod. viz obr. 3, 4.

Obrázek č. 3: South Park – epizoda Canada on Strike

Obrázek č. 4: American Dad – epizoda All About Steve

Studijní text k projektu

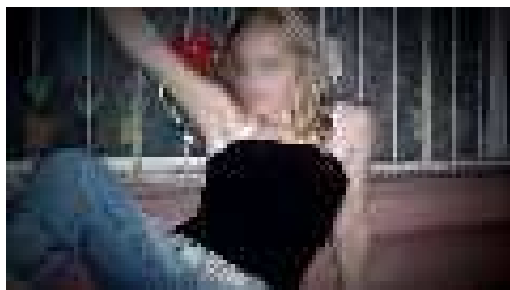
Moderní trendy ve vzdělávání v pregraduální přípravě budoucích pedagogických pracovníků na Univerzitě Palackého v Olomouci

Když se chlapec dozvěděl o své nečekané popularitě, utrpěl těžký psychický otřes a musel se podrobit dlouhodobému léčení. Nahrávka totiž opravdu nebyla zrovna povedená a velmi okatě demonstrovala jeho nadváhu a neohrabanost, což navíc řada diváků z internetového světa neváhala ventilovat na svých stránkách a blozích.

Zveřejnění mělo i soudní dohru, neboť chlapcova rodina zažalovala rodiny čtyř jeho spolužáků o sumu čtvrt milionu kanadských dolarů. Předmětem sporu bylo to, že chlapec „*musel snášet a nadále snáší obtěžování a posměch spolužáků i široké veřejnosti a díky tomu musí být na neurčitou dobu v péči psychiatra. Toto stigma má vliv také na dokončení jeho vzdělání a může mít vliv také na jeho možnost najít zaměstnání. Je možné, že díky této kauze bude muset také změnit identitu.*“ (Kočička 2008). Soudní proces se nakonec týkal pouze tří z rodin. Soud měl být zahájen 10. 4. 2006, kauza ale nakonec skončila 7. 4. mimosoudním vyrovnáním, jehož podmínky nebyly medializovány.

Anna Halman (Polsko, 2006)

Jeden z nejtragičtějších případů kyberšikany v Evropě se odehrál v Polsku. Obětí se stala 14letá studentka 2. gymnázia v Gdaňsku Anna Halman viz obr. 5, která spáchala sebevraždu poté, co byla 20. října 2006 vystavena před zraky všech svých spolužáků sexuální šikaně a kyberšikaně.

Obrázek č. 5: Anna Halman

Během vyučování, kdy musela učitelka na odvolání ředitele opustit na 20 minut třídu, Annu napadli a sexuálně obtěžovali 4 spolužáci (Łukasz P., Arkadiusz P., Mateusz W., Dawid M.). Strhali z ní šaty, osahávali ji a předstírali, že ji znásilňují. Jeden z nich ji chytil za hlavou a předstíral, že provádí orální sex. Další student, Michał Sz., vše natáčel na svůj mobilní telefon. Útočníci Anně vyhrožovali, že pořízený záznam umístí na internet, aby si ho mohli všichni prohlédnout, což také později udělali (Przeżyła horror 2006).

Anně se nakonec podařilo vyprostit a utekla domů. O šikaně doma nikomu neřekla. Učitelka po návratu do třídy obdržela kusé informace o tom, co se stalo. Po vyučování zavolala k Halmanovým, aby je informovala, ale zastihla pouze 18letého bratra Anny. Anna bratra prosila, aby rodičům nic neříkal, chtěla jim o tom povědět sama, ale to se nestalo (Przeżyła horror 2006).

Studijní text k projektu

Moderní trendy ve vzdělávání v pregraduální přípravě budoucích pedagogických pracovníků na Univerzitě Palackého v Olomouci

Téhož dne večer sdělila kamarádce Iwone, která ji přišla navštívit, že už nevydrží to školní ponižování, že se chce zabít. Iwone při odchodu řekla Annině matce, aby na ni dávala pozor. Další den Anna spáchala sebevraždu (Dam sobie rade mamó 2006). Oběsila se na švihadle.

Policejní vyšetřování ve škole odhalilo, že nešlo zdaleka o první útok, kterému byla Anna vystavena. Stejní útočníci ji napadali opakovaně několik týdnů od doby, kdy s Michałem Sz. odmítla chodit (Matka Ani: nie winię chłopców 2006).

Soud pro rodiny a nezletilé poslal všechny účastníky incidentu na tři měsíce do ústavu pro mladistvé, což vyvolalo velkou vlnu nevole a protestů ze strany veřejnosti (Tysiąc osób zegnało gimnazjalistkę z Gdańska 2006).

Na začátku vyšetřování totiž nebyl k dispozici videozáznam, který během incidentu útočníci pořídili. Chlapci jej po Annině sebevraždě stáhli z internetu a smazali z mobilních telefonů. Policii se však smazaný záznam podařilo zrekonstruovat a rázem tak změnili pohled okolí na Annu i její trýznitele.

Psychologové prohlásili, že z pohledu Anny se tento zážitek nijak nelišil od skutečného znásilnění, přičemž dále poukázali na fakt, že se to stalo veřejně před celou třídou, že byl téměř celý incident natočen a že dívka měla reálný důvod bát se zveřejnění nahrávky, jakož i dalšího pokračování útoků v příštích dnech, což muselo její trauma vystupňovat do neuvěřitelných rozměrů.

Celý zážitek, podpořený navíc hrozbou zveřejnění nahrávky, hrozbou opakování a strašlivou frustrací nad tím, co jí udělali lidé, které znala, z nichž některé možná považovala i za přátele (jeden z útočníků byl Annin bratranec a všichni bydleli ve stejné vesnici jako Anna), nepochybně postačoval k tomu, aby ji dohnal k sebevraždě (Blog pamięci tragicznie zmarłej Ani 2007).

Výsledky soudu nebyly dosud medializovány.

Ochrana před kyberšikanou

Před kyberšikanou 100% ochrana neexistuje, riziko můžeme pouze snížit. Pomoci nám mohou následující pravidla:

A. Respektovat ostatní uživatele

Jedná se v podstatě o stejné pravidlo, kterým bychom se měli řídit i v normálním životě, tedy: „*Nečiň druhým to, co nechceš, aby činili tobě.*“ (Konfucius)

B. Nebýt přehnaně důvěřivý

Podle statistik většina uživatelů ve virtuálním prostředí neříká pravdu. Anonymita prostředí a absence nonverbálních znaků komunikace, na základě kterých rozeznáváme pravdu a lež v reálné komunikaci, toto chování usnadňuje. Tuto skutečnost bychom měli mít na paměti,

Moderní trendy ve vzdělávání v pregraduální přípravě budoucích pedagogických pracovníků na Univerzitě Palackého v Olomouci

abychom předešli nejen zbytečným zklamáním, ale také bychom se vyhnuli např. manipulacím, kterými se od nás jiní uživatelé snaží získat osobní údaje nebo jiné citlivé materiály.

C. Nesdělovat citlivé informace, které by mohly být zneužity

Ve virtuálním prostředí bychom neměli zveřejňovat zejména osobní fotografie, údaje a problémy, dále hesla k elektronickým účtům apod. To platí i o informacích, fotografiích atd. našich příbuzných a známých.

D. Seznámit se s pravidly služeb internetu a GSM sítí

Seznámením se s pravidly je možné se vyvarovat jednání, které je v rozporu s používáním dané služby. Díky nim ale také budeme vědět, co si ke komu mohou ostatní uživatelé dovolit, případně jak se proti nevhodnému chování bránit a na koho se s problémy obrátit (většinou to bývá poskytovatel služby).

E. Seznámit se s riziky, které souvisí s elektronickou komunikací

Pokud budeme předem vybaveni souborem informací o dané problematice, v našem případě o kyberšikaně (co přesně kyberšikana je, jak se projevuje, jak ji řešit, koho požádat o pomoc apod.), budeme mít mnohem větší šanci problém zvládnout. V tomto směru hraje klíčovou roli prevence, která by měla nastoupit samozřejmě ve chvíli, kdy dítěti poprvé pořídíme mobilní telefon nebo kdy se poprvé připojí na internet.

Možnosti obrany před kyberšikanou

Následující kroky mohou pomoci odradit útočníka od dalšího útoku či snížit intenzitu útoku a jeho dopad.

1. Ukončení komunikace

Nekomunikovat s útočníkem, nesnažit se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožovat, nemstít se. Útočník to dříve nebo později vzdá, protože jeho námaha nepřinese prakticky žádnou odezvu.

2. Blokování útočníka

Zamezení přístupu útočníka k účtu oběti nebo telefonnímu číslu (zablokování přijímání útočnickových zpráv či hovorů, změna virtuální identity) a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které útoky realizuje (nahlášení útočníka poskytovateli/správci služby). Vzhledem k tomu, že útočník může své virtuální identity jednoduše měnit, blokování mu nemůže definitivně zabránit v dalších útocích.

3. Identifikace útočníka

Tento postup by však neměl být v rozporu s bodem číslo 1. Ukončení komunikace. Více informací o útočnickovi je možno zjistit nenápadným pátráním. Je možné se podívat např. do

Moderní trendy ve vzdělávání v pregraduální přípravě budoucích pedagogických pracovníků na Univerzitě Palackého v Olomouci

útočnickova profilu a informace v něm obsažené hledat dále na internetu. V případě, že má útočník účet na sociální síti, může nám leccos napovědět např. okruh jeho známých atd.

4. Oznámení útoku

I když se v důsledku útoku může oběť cítit ponížena a zranitelná, může pociťovat obavy z reakcí okolí apod., nikdy by neměla na řešení problému zůstat sama. Je nutné se s problémem svěřit.

Novela školského zákona 1. 9. 2017

Upravuje práva a povinnosti pedagogických pracovníků § 22a a 22b. Nově zakotveno Právo na ochranu před fyzickým násilím nebo psychickým nátlakem – má zajistit zejména zaměstnavatel. Dále byl aktualizován *Metodický pokyn k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních* viz <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny> a *Metodická doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže* (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28) zvláště pak Příloha č. 7 Kyberšikana viz http://www.msmt.cz/uploads/Priloha_c.7_Kybersikana_d.docx.

V novele zákona je nově definována formulace *zvlášť závažného zaviněného porušení povinností stanovených školským zákonem* (viz § 31).

- Jde o ***hrubé opakované slovní a úmyslné fyzické útoky žáka nebo studenta vůči zaměstnancům školy nebo školského zařízení nebo vůči ostatním žákům nebo studentům.***
- **Ředitel je povinen nahlásit takové chování** orgánu sociálně-právní ochrany dětí jde-li o nezletilého a státnímu zastupitelství, které bude postupovat v rámci svých kompetencí.
- **Nařízení neplatí** pro zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a zařízení pro preventivně výchovnou péči.

Pro ředitele škol – ***Pomůcka k nově zakotveným právům a povinnostem pedagogických pracovníků.***

1. 9. 2018 – nabude účinnost zákon č. 101/2017 Sb. ze dne 8. března 2017, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Vybrané subjekty nabízející pomoc

E-Bezpečí

Projekt [E-Bezpečí \(Facebook\)](#) Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a [Centra prevence rizikové virtuální komunikace](#) se zabývá problematikou nebezpečných komunikačních jevů spojených s používáním ICT (kromě kyberšikany sleduje např. manipulativní komunikaci, nebezpečné pronásledování, sociální síť a rizikové chování ve virtuálním prostředí). Hlavním cílem projektu je vzdělávání (žáků ZŠ, studentů SŠ a VŠ,

Studijní text k projektu

Moderní trendy ve vzdělávání v pregraduální přípravě budoucích pedagogických pracovníků na Univerzitě Palackého v Olomouci

pedagogů, policistů, pracovníků odboru sociálně právní ochrany dětí aj.) a výzkum této problematiky. Poskytuje také on-line poradenskou činnost. Projekt E-Bezpečí se dále podílel na řešení vzdělávacího projektu E-Nebezpečí pro učitele, ve spolupráci s MŠMT realizuje projekty vzdělávání žáků a učitelů a ve spolupráci s Ministerstvem vnitra vzdělávání policistů.

Důležité kontakty projektu E-Bezpečí:

www.e-bezpeci.cz – web projektu E-Bezpečí

www.napisnam.cz – on-line poradna projektu E-Bezpečí

www.prvok.upol.cz – web Centra prevence rizikové virtuální komunikace

Linka bezpečí

[Linka bezpečí](#) ONLINE (Internet Helpline) zahájila svou činnost na začátku roku 2007. Jejím cílem je poskytovat dětem a dospívajícím první pomoc formou psychologické a sociální asistence při práci s internetem. Jedná se především o případy, kdy děti pociťují znepokojení a ohrožení během prohlížení webových stránek, při chatování a hraní her nebo když jsou obtěžovány prostřednictvím mobilu či jiných komunikačních médií.

Důležité kontakty Linky bezpečí:

www.linkabezpeci.cz – web Linky bezpečí

sduzeni.linkabezpeci.cz – web sdružení Linky bezpečí

www.pomoc-online.cz – web Linky bezpečí online

116 111 – číslo pro pomoc dětem, mládeži a studujícím do 26 let

pomoc@linkabezpeci.cz – email pro pomoc dětem, mládeži a studujícím do 26 let

<http://xchat.centrum.cz> – chat pro pomoc dětem, mládeži a studujícím do 26 let

Policie ČR

Hlášení závadového obsahu a aktivit v síti internet můžete také provést elektronicky [Policii ČR](#) prostřednictvím internetového formuláře, který naleznete na adrese <http://aplikace.policie.cz/hotline/>.

Důležité kontakty Policie ČR:

www.policie.cz – web policie České republiky

aplikace.policie.cz/hotline/ – formulář pro hlášení závadového obsahu a aktivit v síti internet

158 – linka tísňového volání policie České republiky

Projekt NNTB “Nenech to být”

Internetový systém a mobilní aplikace bojující proti šikaně a vylučování z kolektivu na školách po celé ČR. Podpora MŠMT, spolupráce s Pedagogicko-psychologickou poradnou Brno a Linkou bezpečí.

Důležité kontakty projektu “Nenech to být”:

www.nntb.cz – web projektu “Nenech to být”

Studijní text k projektu

Moderní trendy ve vzdělávání v pregraduální přípravě budoucích pedagogických pracovníků na Univerzitě Palackého v Olomouci

Literatura

WHITNEY, Irene a Peter K. SMITH. A survey of the nature and extent of bullying in junior/middle and secondary schools. In. *Educational Research*. 1993, č. 35, 3–25.

OLWEUS, Daren. An analysis of the Revised Olweus Bully: Victim Questionnaire using the Rasch measurement model. In. *British Journal of Educational Psychology*. 2006, č. 76, 781–801.

SMITH, Peter K. a Sonia SHARP. *School Bullying: Insights and Perspectives*. 1st ed. London: Routledge, 1994.

KREJČÍ, Veronika. Kyberšikana: studie. In: E-Bezpečí [online]. 2010 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: http://e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/cat_view/22-odborne-studie

HINDUJA, Sameer a Justin W. PATCHIN. Cyberbullying: An exploratory analysis of factors related to offending and victimization. In. *Deviant Behavior*. 2008, č. 29, 129–56. ISSN 01639625.

DEHUE, Francine, Catherine BOLMAN, Trijntje VÖLLINK a Mienke POUWELSE. Pesten op het werk: de relatie met gezondheid en verzuim en de rol van coping. In. *Gedrag & Organisatie*. 2008, č. 20, 97–117.

SZOTKOWSKI, René, Kamil KOPECKÝ a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3911-2

BELSEY, Bill. *Always on, always aware*. [online]. 2004 [cit. 2017-09-23]. Dostupné z: http://www.cyberbullying.ca/pdf/Cyberbullying_Information.pdf

SMITH, Peter K. a Robert SLONJE. Cyberbullying: Another main type of bullying?. In. *Scandinavian Journal of Psychology*. 2007, č. 49, 147–154.

KOWALSKI, Robin S., Susan P. LIMBER a Patricia W. AGATSTON. *Cyber Bullying: Bullying in the Digital Age*. 1st ed. Malden: Blackwell Publishers, 2012.

WILLARD, Nancy. Can't See You – You Can't See Me: Center for Safe and Responsible Use of the Internet. *Cyberbully.org* [online]. 2004 [cit. 2017-09-22]. Dostupné z: <http://www.cyberbully.org/cyberbully/docs/disinhibition.pdf>

Kyberšikana a další formy kybernetické agrese. *Mšmt.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Priloha_c._7_Kybersikana_d.docx.

Projekt Minimalizace šikany (MIŠ). [online]. 2010 [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: http://www.minimalizacesikany.cz/images/stories/vyzkum2010/vyzkum_tiskovka_presskit.doc

LI, Qing. New bottle but old wine: A research of cyberbullying in schools. In. *Computers in Human Behavior*. 2007, č. 23, 1777–1791.

LENHART, Amanda. Cyberbullying and Online Teens. Pew Internet & American Life Project, [online]. 2017 [cit. 2017-09-25]. Dostupné z: <http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2007/PIP%20Cyberbullying%20Memo.pdf>

VINSON, D. Attack of the Blog. Attack of the Show! *G4tv* [online]. 2004 [cit. 2017-09-27]. Dostupné z: <http://g4tv.com/attackoftheshow/blog/tags/3324/top-25-viral-videos.html>

Studijní text k projektu

Moderní trendy ve vzdělávání v pregraduální přípravě budoucích pedagogických pracovníků na Univerzitě Palackého v Olomouci

HALLIGAN, John. Ryan's story. In: *In memory of Ryan Patrick Halligan 1989–2003* [online]. 2010 [cit. 2017-09-22]. Dostupné z: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/>

Przeżyła horror. In: *Blog pamięci tragicznie zmarłej Ani* [online]. 2006 [cit. 2017-09-22]. Dostupné z: <http://pamieciani.blog.pl/archiwum/index.php?nid=11497093>

Matka Ani: nie winię chłopców. Tragedia Ani Z Gdanska. In: *Fotka.pl.* [online]. 2006 [cit. 2010-07-22]. Dostupné z: http://www.fotka.pl/grupa/753572/Tragedia_Ani_Z_Gdanska/

Blog pamięci tragicznie zmarłej Ani [online]. 2007 [cit. 2010-07-22]. Dostupné z: <http://pamieciani.blog.pl>

KOPECKÝ, Kamil. České děti o sextingu. In: *E-Bezpečí* [online]. 2011 [cit. 2016-09-20]. Dostupné z: <http://www.ebezpeci.cz/index.php/temata/sexting/237-eske-dti-o-sextingu>

STREICHMAN, Jason. What is sexting? In: *Examiner.com* [online]. 2011 [cit. 2016-09-19]. Dostupné z: <http://www.examiner.com/mental-health-education-in-phoenix/what-is-sexting>

SULLIVAN, Keith, Mark CLEARLY a Ginny SULLIVAN. *Bullying in secondary schools what it looks like and how to manage it*. London: Paul Chapman Publishing, 2004.

MCCONNELL, Corey. *Parents file lawsuit over 'sexting' suicide*. In: 14WFIE.com [online]. 2009 [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: <http://www.14wfie.com/Global/story.asp?S=10348121>

Jessica Logan (18) hanged herself after her boyfriend circulated a nude photo of her. In: *MyDeathSpace.com* [online]. 2009 [cit. 2014-09-26]. Dostupné z: [http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_\(18\)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her](http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_(18)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her)

10 of the Most Despicable Cases of Real-Life Bullying. *Wiki Howo* [online]. 2014 [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://wikihowo.blogspot.cz/2014/10/10-of-most-despicable-cases-of-real.html>

HASTINGS, Katy. Teenager commits suicide after 'sexting' a nude photo to her boyfriend made her life a misery. In: *Mail Online* [online]. 2009 [cit. 2010-08-20]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1161112/Teenagercommits-suicidesexting-nude-photo-boyfriend-life-misery.html>

BOSKER, Bianca. Jessica Logan Suicide: Parents Of Dead Teen Sue School, Friends Over Sexting Harassment. In: *The Huffington Post* [online]. 2010 [cit. 2014-09-20]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/2009/12/07/jessicalogansuicidepar_n_382825.html

KOPECKÝ, Kamil. *Co je sexting*. In: *E-Bezpečí* [online]. 2009 [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: <http://e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/137-154>